En offentlig brevveksling om det private

Når vi har brugt brevformen til at skrive om nogle af de politiske problemer omkring det private, så er det ikke bare for at lave en efterligning af en litterær form eller for at bringe overensstemmelse imellem form og indhold. Det er mest, fordi det var en god arbejdsform – den der mest lignede en samtale.

Jette Lundbo Levy, Mette Knudsen

Kære Jette,

Det er faktisk trist, at der er gået så lang tid siden vores møde, for jeg følte mig meget oplagt og inspireret til at kaste mig ud i forsøget på at få hold på det privates betydning, da vi skiltes. Nu er der gået så lang tid, men måske vender den oplagte nysgerrighed tilbage, mens jeg sidder og skriver.

På trods af at jeg har gennemlevet hele perioden med sludregruppe, basisgruppe, Femø og alt, hvad dette medfører af totalomvæltning i ens egen bevidsthed, og på trods af at de største forandringer rent faktisk fandt sted i forbindelse med den offentliggørelse – eller blottelse om du vil – af ens privatliv, som møderne resulterede i, så havde jeg ikke *helt* (hvor mærkeligt det end lyder) intellektuelt forstået – men i højere grad bare gennemlevet – at den *enorme* kraft, der blev frigjort igennem kvindebevægelsen, ene og alene skyldtes en offentliggørelse af det private. Jeg havde simpelthen ikke konkretiseret det i ord, sådan at jeg kunne bruge det.

Det "woom" og den euforiserende følelse af, at ens verden krakelerede og faldt i stumper og stykker for så at stykkes på plads i et ganske anderledes mønster, udsprang i første række af så simpel en ting som at gøre det private offentligt. Det er en *svimlende* tanke. At så meget er sket ved så simpel en ting for så mange tusinde kvinder.

Hm, – jeg skynder mig at tage det "simple" i mig igen. For selvfølgelig er det absolut ikke en enkel eller bare let handling at bryde med århundredgamle tabuer. Og jo "bedre" man har det på overfladen, jo sværere er det. Den svenske skuespillerinde, Ingrid Thulin, der bor i Italien, sagde i et interview til mig, at hun faktisk ud fra et kvindebefrielses-synspunkt fandt det lettere at bo i Italien end i Sverige. For i Italien kunne man da se undertrykkelsen – dens fede patriarkalske mure stod lige op i ansigtet på een hver dag – og så kunne man lettere bekæmpe den. I Sverige derimod var alt så fint på overfladen med alle mulige rettigheder på papiret, men med den skjulte diskrimination akkurat lige så levende. Og hvor svært er det ikke at bekæmpe en undertrykkelse, som størsteparten af omgivelserne påstår ikke eksisterer, og som, hvis den erkendes, bliver reduceret til et spørgsmål om at "tage sig sammen". De fleste af os har hørt bemærkningen om, at det er kvindernes egen skyld, hvis de er undertrykte. Punktum.

Men jo mere man begynder at grave i problemstillingen: offentlighed kontra intimsfære, jo flere forhold får man selvfølgelig konkretiseret. Jeg kommer f.eks. i tanke om nogle afslørende citater fra "Kvindernes bog", hvor en pige nævner den fuldstændig irrationelle ANGST, der griber folk, når de anbringes i en situation, hvor handlinger tilhørende intimsfæren flyttes over i offentlighedsfæren: "Selv om vi går på lokum, så står døren åben. Katten kan ikke fordrage, at den er lukket. *Folk er altid så hysteriske*, første gang de er her, fordi der ikke er en nøgle til (. . .) Friheden er ikke noget, man har alene, det er kun noget man har sammen med andre." (p. 258). Og: "Tidligere har jeg altid syntes, at seksuel udfoldelse er noget, der sker hemmeligt, lukket inde i nogle rum, og man må ikke høre eller se eller lugte noget som helst – jeg er simpelthen blevet skræmt, når jeg hørte andre, der kneppede." (p. 233). Denne følelse af panik og angst kan selvfølgelig kun udryddes ved, at privatfikseringen afskaffes, men jeg skynder mig at tilføje, at jeg mener, at offentliggørelse af det private har nogen mening, hvis ikke frigørelsen osse dækker andre områder. – Jeg tænker f.eks. på situationer som konebytning (bare ordet i sig selv viser, hvor lidt frigørelse der har været indblandet – der er ingen tvivl om, hvem der bytter hvem) og gruppesex, der i den form, det blev praktiseret for nogle år siden, intet frigørende havde ved sig, fordi det ene og alene drejede sig om at nedbryde "sex-muren", uden at man tog alle mulige andre undertrykkelsesforhold i betragtning.

Men mens ANGST- og SKAM-følelsen ved privatsfærens offentliggørelse i lige høj grad gælder for både arbejderklassen, mellemlagene og overklassen, så er offentliggørelsen af det private som STRAF betragtet i højere grad tilknyttet de øverste sociale lag. Ingen ville tænke på at afskedige arbejdsmand Jensen, fordi det afslørede, at han havde en elskerinde eller besøgte en luder af og til. Derimod kan offentliggørelsen af samme faktum i forbindelse med "offentlige" skikkelser (Profumoskandalen m.fl.) betyde karrieremæssig, dvs. offentlig ruin, måske endog efter en forudgående pengeafpresning. Jfr. ligeledes hvordan ugepressen svælgede i, at Krag måtte vente med at kundgøre skilsmissen fra Helle Virkner, indtil Danmark var blevet sluset ind i EF, og indtil han havde en mindre offentlig stilling. Men ellers tror jeg, man skal være forsigtig med i dag at ville gøre det klassebestemt, om imtimsfærens offentliggørelse er konfliktfyldt eller ej.

Jeg kom videre til at tænke på: det værste, pæne borgere kan forestille sig er, at det bliver almindeligt at gøre "det" offentligt på gader og stræder (jfr. tidligere forfølgelsen af nudister, nu kristeligt folkepartis opblomstring m.m.). Historiens største tabu har været lagt på det privateste af det private, nemlig kærlighedslivet. Og da kvinden i meget høj grad udelukkende har været forbundet og defineret ud fra "kærligheden", så rammer hendes oprør hårdt, fordi det netop er rettet mod dette tabu. Deraf mange midaldrende menneskers – kvinders som mænds – voldsomme aggressioner mod kvindebevægelsen, der for dem symboliserer den totale smadring af alt, hvad man før holdt for "fint", "helligt" og "kun vedkommende to menneskers privatliv".

Men det mærkelige og selvmodsigelsesfulde er jo, at samtidig med at der finder en nedvurdering sted af det private (det græske ord for *idiot* kan osse betyde *privat*mand) og dermed af kvinderne, hvilket er et billede på samfundets magtstrukturer, opfattes det private i visse situationer som det mest autentiske – det kan bruges til at "udfylde" det offentliges hulhed med. Således hører politikeres og andre offentlige personers privatliv til ugepressens mest populære stofområder ("hjemme hos . . ."), selv om den slags reportager dog sjældent overskrider grænsen mellem det private og det intime.

Det private består nemlig af to lag: det øverste er det, de offentlige personer gerne udleverer til offentligheden, og som styrker udøvelsen af deres offentlige hverv (skuespillere, politikere, kongelige m.fl.), og det nederste er det tabubelagte – det der ikke er skabt præcedens for at offentliggøre: Det var ikke bare Ole Dyneløfters sikkert infame måde at udøve sit erhverv på, der skabte lynchstemning hos hans ofre, men lige så meget det faktum, at han huggede dybere ind i intimsfæren, end der var etableret regler for.

Og ligesom der ikke er fastlagt regler for såkaldt dyneløfteri, er der heller ikke i særlig høj grad etableret regler for at gøre det private offentligt, på det politiske plan, dvs. acceptere og tilgodese intimsfæren, men det vil jeg vende tilbage til i et senere brev.

Kærlige hilsner
Mette

Elsebeth Hartling: Jeg ønsker kun at være en lyggelig baggrund for Poul

Privatliv

Kære Jette,

Jeg medsender en fantastisk reklame, som jeg har fået fra en israelsk avis, dengang oktober-krigen var på sit højeste. Den fortæller, hvor vigtigt det er, at de israelske kvinder nu gør ekstra meget ud af at se smukke og velplejede ud for at virke opmuntrende på soldaterne og dermed støtte landets politik. Det er det mest eklatante eksempel, jeg længe har set, på en politisk og økonomisk udnyttelse af privatsfæren.

Tak iøvrigt for dit brev. Jeg var glad for det, du skrev i forbindelse med Øta. Det er faktisk ret vigtigt at holde fast ved og ikke at underkende betydningen af det brud med fagligt-offentlige strukturer, som dannelsen af strejkeudvalget udgør. Et lignende brud fandt f.eks. sted på LIP-fabriken i Frankrig, hvor strejkeudvalget eller, som det hed, "aktionskomiteen" først bare startede som en sludregruppe mellem nogle få mennesker og så efterhånden udviklede sig til en af de mest dynamiske aktionskomiteer, der endnu er set i Frankrig. Man kan næsten helt sikkert fastslå, at hvis det ikke havde været for komiteens eksistens, så havde arbejderne aldrig igangsat så mange vidtrækkende aktioner (besættelse af fabriken, undersøgelse af regnskaberne, fjernelse af ur-lagret, igangsættelse af egen produktion, bal- og festarrangementer m.m.). I den forbindelse er det symptomatisk, at det store kommunistisk dominerede fagforbund C.G.T. var meget utilfreds med de mere utraditionelle og fornøjeligt/private arrangementer, som de anså for at være unyttige/overflødige – bl.a. boykottede de de strejkendes julemiddag, arrangeret for at hive humøret lidt i vejret, mens man ventede på en løsning af den månedlange konflikt.

Med hensyn til fornægtelsen af privatsfæren i den offentlige situation, en strejke må karakteriseres som, er jeg lige stødt på tankevækkende læsning. Det drejer sig om et dokument udgivet af det franske parti PSU (Parti Socialist Unifie), og som gennemgår kvindelige arbejderes strejker på fire fabrikker i Frankrig (inden for tekstil- og beklædningsindustrien). Den første af de omtalte fabrikker ligger i Grenoble og laver skistøvler. På trods af at strejkeaktionen er nær ved at mislykkes i begyndelsen, fordi mange ikke tør/har lyst til at tage del i aktionerne på grund af deres mænds modvilje (de henviser til, at det kan skade *deres* stillinger), og på trods af at nogle kvinder får tærsk af deres mænd, da fabriken besættes, og andre finder manden sammen med en anden kvinde, når de uventet kan slippe en time væk fra fabriken og så vil overraske ham med et varmt måltid mad – på trods af disse og andre lignende hændelser sætter de ikke spørgsmålstegn ved deres privatliv, ved deres specifikke situation som kvinder, ved kønsrollemønstret, ved familiens ideologi.

Situationen var den samme på den anden og tredie fabrik, hvor de kvinder, hvis mænd ikke ville tage sig af børnene, blev helt slået ud – men ingen talte om det. De mente – i bedste overensstemmelse med den herskende ideologi – at arbejde og privatliv var to adskilte ting, og at det faktisk var lidt skamfuldt, at det ene (privatlivet) skulle gribe forstyrrende ind i det andet (arbejdet). Resultatet blev selvfølgelig osse, at de mange gange stod svagt, fordi de hver for sig gik og spekulerede på deres "individuelle" problemer uden at turde nedbryde "tabu-muren" mellem det offentlige og det private, uden at turde tale sammen og følgelig uden at finde ud af, at det faktisk drejede sig om fælles problemer. Denne holdning – at "det derhjemme" ikke er noget at tage op – er det mest afslørende bevis på en dyb fornægtelse og nedvurdering af deres egen situation, hvilket selvfølgelig heller ikke er så underligt, for intimsfæren har altid i en arbejdssammenhæng været betragtet som en slags offentlig hemmelighed, dvs. man ved, at samme intimsfære eksisterer, men den bliver aldrig taget med i betragtning, aldrig taget alvorligt, man overser den, og til sidst er den næsten usynlig. Og trænger den eller repræsentanter for den sig endelig frem i forgrunden, så bliver de ofte udsat for total neglogering og nedvurdering. F.eks. fortæller en fransk kvindelig leder af forbundet for tekstil, læder og beklædning, at det er ofte forekommende, at i de afdelinger af fagforeningen, hvor der hovedsageligt er kvinder, der bliver mændene væk, ligesom de aktive arbejdere i en afdeling trækker sig ud af arbejdet, hvis den delegerede bliver en kvinde. Men den samme kvindelige leder af forbundet er selv så meget et offer for indoktrineringen, at hun kun indrømmer disse ting hårdt presset, samtidig med at hun ikke mener, at de kønspolitiske aspekter af kampen er så vigtige – på trods af at det altså skriger til himlen, at det er de.

Og jo mere konservativt et lands regime er, jo skarpere bliver grænserne trukket op mellem intim- og offentlighedsfæret., jo mere bliver de problemer, der er tilknyttet intimsfæren, folks dvs. kvindernes egne problemer, som ikke vedkommer anderledes vigtige ting, dvs. "rigtig politik" (jfr. den aktuelle Glistrup-devise om, at det må være kvinderne selv, der passer børn og ikke det offentliges institutioner). Således bliver det en offentlig hemmelighed, at "rigtig politik" ikke omfatter halvdelen af jordens befolkning.

Men en sådan udvikling er jo ikke bare karakteristisk for det kapitalistiske samfund. Det politiske fokus, der blev sat på intimsfæren lige efter den russiske revolution, bl.a. takket være Alexandra Kollonay, forsvandt eller blev til en blot og bar rehabilitering af Familien i 30'erne under påvirkning af krigstruslen og dermed ønsket om at stabilisere det sovjetiske samfund. Endnu engang viste det sig, at en stramning af den "rigtige poli-

tik" betød en nedvurdering af intimsfærens og dermed kvindens betydning som revolutionær kraft. Uden at være trotskijst, vil jeg citere ham her: "Den rehabilitering af familien, som finder sted samtidig med – hvilket heldigt sammentræf – rehabiliteringen af rublen, er forårsaget af statens materielle og kulturelle fallit. I stedet for åbent at sige: "Vi har vist os stadig at være for fattige og uvidende til at skabe socialistiske forhold mellem mennesker, vore børn og børnebørn vil virkeliggøre dette mål," tvinger lederne folket til at klistre den opløste familie sammen igen og ikke bare det, de skal tillige betragte den, under trusel om hårde straffe, som den sejrende socialismes hellige kerne." (Trotskij, The Revolution Betrayed, New York 1937, p. 151). Og siden er der ikke sket ret meget på det område.

Ja, Jette, selv om store dele af venstrefløjen efterhånden har fundet ud af, at indkorporeringen af intimsfæren i offentlighedsfæren er en absolut nødvendighed i en revolutionær strategi, så er det endnu langt fra så indlysende, at kravet om dette kommer lige så ofte fra kønspolitisk bevidste mænd som fra ditto kvinder. Derfor er det osse stadig svært at få kombineret de to størrelser (privat og offentligt) uden at blive udsat for en svagt nedladende holdning fra visse hold. Derfor kommer mismodet osse engang imellem skyllende ind over mig, for hvor mange år kan man psykisk holde til at indtage så offensiv en position både inden for intim- og offentlighedsfæren?

Søsterlige hilsner
Mette

Hvor lang vil den tid